بررسی مقایسه‌ای افسردگی، اضطراب و استرس در جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال با رفتار و عدم رفتار سوء مصرف مواد

مصطفی نصیرزاده[۱]، غلامرضا شریفی‌راد[۲]، احمدعلی اسلامی[۳]، اکبر حسن‌زاده[۴]

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: سوء مصرف مواد به عنوان یک رفتار مشکل مرتبط با سلامت مطرح است که کم و بیش تمامی کشورها با آن درگیرند. این رفتار دارای عوارض گسترده‌ای در سطح فردی و اجتماعی است که شناسایی عوامل مرتبط با گرایش به این رفتار را ضروری می‌نماید. مطالعه حاضر به مقایسه میزان افسردگی، اضطراب و استرس بین سوء مصرف کنندگان مواد و گروه مقایسه پرداخته است.

روش‌ها: نوع مطالعه توصیفی- تحلیلی و از نوع مقایسه‌ای بود. جامعه مورد بررسی، جوانان با رفتار سوء مصرف مواد و عدم رفتار سوء مصرف مواد بودند. نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده و حجم نمونه در گروه سوء مصرف کنندگان مواد برابر با ۱۸۳ و در گروه مقایسه برابر با ۲۰۷ نفر بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه مشخصات فردی شامل ۶ سؤال و پرسش‌نامه استاندارد DASS-۲۱ (Depression Anxiety Stress Scale-21) که افسردگی، اضطراب و استرس را بازه زمانی گذشته می‌سنجد، بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری Independent-t، Chi-square، Mann-Whitney و تحلیل Regression logistic انجام شد.

یافته‌ها: میانگین سنی سوء مصرف کنندگان مواد برابر با ۲/۹۶ ± ۲۵/۹ سال و گروه مقایسه برابر با ۳/۳۶ ± ۲۴/۲ سال بود. بیشترین ماده مصرفی شیشه با ۷۵/۹ درصد بود. بین سطح تحصیلات دو گروه تفاوت معنی‌داری دیده شد (P < ۰/۰۰۱). نمره افسردگی، اضطراب و استرس در سوء مصرف کنندگان مواد بیشتر از گروه مقایسه و این تفاوت، معنی‌دار بود (P < ۰/۰۰۱). بر اساس نتایج تحلیل Regression logistic، اضطراب بیشترین همبستگی را با رفتار سوء مصرف داشت.

نتیجه‌گیری: با توجه به ارتباط بین عوامل روانی و رفتار سوء مصرف مواد، ارایه برنامه‌های اجتماعی پیشگیری و درمان اختلالات روانی ضروری به نظر می‌آید.

واژه‌های کلیدی: افسردگی، اضطراب و استرس، جوانان، رفتار سوء و عدم سوء مصرف مواد

ارجاع: نصیرزاده مصطفی، شریفی‌راد غلامرضا، اسلامی احمدعلی، حسن‌زاده اکبر. **بررسی مقایسه‌ای افسردگی، اضطراب و استرس در جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال با رفتار و عدم رفتار سوء مصرف مواد.** مجله تحقیقات نظام سلامت ۱۳۹۱؛ ۸ (۶): ۱۰۱۶-۱۰۰۹.

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۵/۲۱ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۸/۲۶

* این مقاله حاصل پایان‌نامه دانشجویی کارشناسی ارشد می‌باشد.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۲- استاد، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۳- استادیار، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسؤول)
Email:eslamiaa@gmail.com
۴- مربی، مرکز تحقیقات امنیت غذایی، گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

www.mui.ac.ir

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

مقدمه

سوء مصرف مواد، به عنوان یک پدیده اجتماعی، از مشکلات سلامتی عصر حاضر می‌باشد که تمامی کشورها کم و بیش با آن درگیر می‌باشند (۱). سوء مصرف مواد به عنوان یک رفتار مشکل مرتبط با سلامت مطرح است. Jessor رفتار مشکل را به عنوان "رفتاری نامناسب، نامطلوب، انحراف از هنجارهای قانونی و اجتماعی که موجب فراخوانی برخی اشکال پاسخ‌های کنترل اجتماعی (از یک توبیخ ساده تا طرد اجتماعی و محکومیت زندان) می‌شود"، تعریف می‌کند (۳، ۲). سوء مصرف مواد دارای تأثیرات عمیق اجتماعی، روانشناختی، جسمی و اقتصادی است که علاوه بر تخریب شخصی، هزینه‌های سنگینی را به افراد، خانواده و جامعه تحمیل می‌نماید (۱). بر اساس گزارش WHO (World Health Organization)، سالیانه۲/۵ میلیون نفر در دنیا به دلیل مصرف الکل می میرند که ۳۲۰ هزار نفر از آنها در گروه سنی ۱۵ تا ۲۹ سال قرار دارند (۴). مطالعه kuo و همکاران، نشان داد که میزان خودکشی بعد از مصرف مواد بسیار بالا بوده است (۵). همچنین میزان بالایی از مرگ‌های زودرس در مصرف کنندگان مواد گزارش شده است (۶). میزان شیوع مصرف مواد مخدر در اقوام و نژادهای مختلف، متفاوت است و شروع مصرف آن بیشتر به سنین پایین‌تر کشیده شده است (۹-۷). در یک پژوهش، میزان شیوع مصرف مواد تحرک‌زا و کراک به ترتیب ۸۹/۶ درصد و ۷۳/۶ درصد میان جوانان و نوجوانان آمریکایی گزارش گردید (۱۰). اما آن چه امروزه در کشور ما تأمل بیشتری را می‌طلبد، تغییر گرایش جوانان از مواد مخدر سنتی همچون تریاک و هروئین به سمت مواد مخدر صنعتی نظیر اکستازی، شیشه و کراک است (۱۱). شیوع مصرف مواد در نقاط مختلف کشور ما بسیار متفاوت گزارش شده است. برای مثال الهوردی‌پور و همکاران، در مطالعه خود با عنوان "الگو و علل گرایش جوانان به سوء مصرف مواد" که بر روی ۴۰۰ نفر سوء مصرف کننده مواد در شهر تهران انجام گرفت، نشان دادند که میزان شیوع مصرف LSD (Lysergic acid diethylamide) ۴/۸ درصد و الکل ۹۲/۵ درصد در بین سوء مصرف کنندگان مواد بوده است (۱۲) و یا بارونی و همکاران، میزان شیوع مصرف اکستازی را در بین جوانان تهرانی ۱۸/۵ درصد گزارش نموده‌اند (۱۳).

گرایش به سوء مصرف مواد مخدر صنعتی نیز همانند سایر پدیده‌های اجتماعی تک علیتی نیست و مجموعه عوامل فردی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نیز بر این گرایش تأثیر دارند (۱۱). افسردگی و اضطراب با سرعت شیوع ۱۰ تا ۲۰ درصد در سال در جمعیت عمومی، از شایع‌ترین اختلالات روانپزشکی هستند (۱۴). اختلالات روانی از عمده‌ترین مسایل پزشکی و اجتماعی روز است که در صورت ادامه یافتن، کار و توانمندی‌های فرد و وضع اقتصادی و اجتماعی او را زایل می‌کند.

داده‌های همه‌گیر شناسی نشان می‌دهد به طور تقریبی بیش از نیمی از افرادی که اختلالات ناشی از اعتیاد دارند، همزمان دچار اختلال روانی نیز می‌باشند (۱۵). مطالعات متعدد نشان داده‌اند که عوامل روانی در پیش‌بینی سوء مصرف مواد نقش اساسی دارند (۲۱-۱۶)، به همین دلیل از اختلال افسردگی می‌توان به عنوان یکی از عوامل روانی مهم مرتبط با سوء مصرف مواد نام برد. Cranford و همکاران (۱۷) و نیز Hughes و همکاران (۲۲) اختلالات روانی (اختلالات مانیک، اختلال ترس و وحشت، افسردگی و اضطراب) را از عوامل پیش‌بینی کننده سوء مصرف مواد ذکر کرده‌اند. مطالعه حاضر با تأکید بر عوامل روانی به مقایسه میزان افسردگی، اضطراب و استرس بین سوء مصرف کنندگان مواد و گروه مقایسه پرداخته است.

روش‌ها

نوع مطالعه توصیفی- تحلیلی و از نوع مقایسه‌ای بود. جامعه مورد بررسی شامل جوانان ۲۹-۱۸ سال سوء مصرف کننده مواد –با سابقه مراجعه به کمپ‌های ترک اعتیاد- و گروه مقایسه شامل جوانان ۲۹-۱۸ ساله و بدون سابقه مصرف مواد، ساکن شهر اصفهان بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده وارد بررسی شدند. حجم نمونه با استفاده از فرمول مربوط و احتمال ریزش ۱۰ درصد برابر با ۱۹۲نفر برای هر گروه تعیین گردید. تعداد نمونه نهایی مورد بررسی در گروه سوء مصرف، برابر با ۱۸۳ نفر و در گروه مقایسه برابر با ۲۰۷ نفر بود. سن ۲۹-۱۸ سال، مصرف و عدم مصرف یکی از

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

انواع مواد مخدر صنعتی (شیشه، کراک، اکستازی و ...) و رضایت کامل، شرایط ورود به مطالعه بودند. نحوه دسترسی در گروه سوء مصرف کنندگان مواد از طریق مراجعه به ۵ مرکز ترک اعتیاد در سراسر شهر اصفهان و در گروه مقایسه از طریق مراجعه به کتابخانه‌ها، مساجد، پارک‌ها و ... در تمام مناطق ۱۴گانه شهر اصفهان بود.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در هر دو گروه، شامل یک پرسش‌نامه با ۶ سؤال در خصوص مشخصات فردی و پرسش‌نامه استاندارد DASS-۲۱ (Depression Anxiety Stress Scale-21) بود که در مکان‌های پیش‌گفت تحویل شرکت کنندگان و به صورت خود گزارش‌دهی تکمیل گردید. پرسش‌نامه DASS شامل ۲۱ سؤال و به سبک لیکرت ۴ گزینه‌ای و با دامنه نمره صفر تا ۲۱ برای هر خرده مقیاس می‌باشد. روایی و پایایی پرسش‌نامه در مطالعه Crawford و Henry ۰/۸۸ تعیین شده و ضریب Cronbach's alpha خرده مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس به ترتیب برابر با ۰/۸۲، ۰/۹ و ۰/۹۳ گزارش گردیده است (۲۳). همچنین در این مطالعه ضریب Cronbach's alpha افسردگی، اضطراب، استرس و در کل پرسش‌نامه DASS-۲۱ به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۸۶، ۰/۸۸ و ۰/۸۶ به دست آمد. گروه سنی ۲۹-۱۸ سال مذکر و توزیع جغرافیایی(انتخاب از تمام مناطق ۱۴گانه شهر اصفهان) از معیارهای همسان‌سازی مطالعه حاضر بودند. جهت اطمینان از صحت و نحوه صحیح تکمیل پرسش‌نامه‌ها در افرادی که ناتوان در امر تکمیل پرسش‌نامه بودند، پرسش‌نامه‌ها پس از پاسخگویی توسط شرکت کننده، توسط خود نویسنده تکمیل گردیده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ (version 18, SPSS Inc., Chicago, IL) و آزمون‌های آماری Independent-t، Chi-square، Mann-Whitney و Regression logistic انجام گردید.

یافته‌ها

تعداد ۳۵۰ پرسش‌نامه از گروه سنی ۲۹-۱۸ سال مراجعین به کمپ‌های ترک اعتیاد شهر اصفهان تکمیل شد. بر اساس معیارهای ورود و خروج، ۱۱۵ نفر که تنها مصرف کننده مواد مخدر سنتی بودند و ۵۲ نفر به دلیل پاسخگویی ناقص به پرسش‌نامه، از مطالعه خارج شدند و در نهایت ۱۸۳ نفر وارد مطالعه شدند و به پرسش‌نامه به طور کامل پاسخ دادند. تعداد ۴۵۰ پرسش‌نامه به گروه غیر معتاد تعلق گرفت و جهت تکمیل آن‌ها به تمام نقاط شهر اصفهان (پارک‌ها، مساجد، آموزشگاه‌ها و...) مراجعه شد. بر اساس معیار ورود و خروج از تعداد ۴۵۰ پرسش‌نامه، ۴۸ نفر به دلیل سن بالای ۲۹ و زیر ۱۸ سال، ۱۳۶ نفر به دلیل سابقه مصرف سیگار (پاسخ بلی به سؤال سابقه مصرف مواد) و ۵۹ نفر به دلیل پاسخگویی ناقص به سؤالات، از مطالعه خارج و در نهایت تعداد ۲۰۷ نفر به عنوان غیر معتاد وارد مطالعه شدند. در نهایت، نمونه قابل بررسی شامل ۳۹۰ نفر (۱۸۳ نفر سوء مصرف کننده مواد و ۲۰۷ نفر گروه مقایسه) بود.

میانگین سن کل شرکت کنندگان ۳/۲۹ ± ۲۵/۰۴ سال، میانگین سن سوء مصرف کنندگان مواد ۲/۹۶ ± ۲۵/۹۰ سال و گروه مقایسه ۳/۳۶ ± ۲۴/۲۰ سال بود. ۱۳۹ نفر (۷۵/۹ درصد) از سوء مصرف کنندگان مواد سابقه مصرف شیشه، ۱۱۰ نفر (۶۰/۱ درصد) سابقه مصرف کراک، ۴۸ نفر (۲۶/۲ درصد) سابقه مصرف اکستازی و ۱۱۰ نفر (۶۰/۱ درصد) سابقه مصرف الکل را داشتند (نمودار ۱). ۳۲/۸ درصد سوء مصرف کنندگان مواد، متأهل، ۶۲/۳ درصد مجرد و ۴/۹ درصد از همسر خود جدا شده بودند. در مقابل، ۱/۹ درصد گروه مقایسه از همسر خود جدا شده بودند (جدول ۱).

هر چند شیوع اعتیاد در بین سوء مصرف کنندگان مواد که از همسر خود جدا شده بودند، بیشتر از گروه مقایسه بود؛ اما آزمون آماری Chi-square این اختلاف را معنی‌دار نشان نداد (P = ۰/۲۳). جدول ۲، سطح تحصیلات شرکت کنندگان را به تفکیک دو گروه نشان می‌دهد. یافته‌های جدول حاکی از آن است که ۳۹ درصد سوء مصرف کنندگان مواد بی‌سواد و یا دارای تحصیلات ابتدایی و ۶ درصد دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر بوده‌اند؛ در حالی که ۲۷/۲ درصد گروه مقایسه دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر بودند. آزمون Mann-Whitney این اختلاف را معنی‌دار نشان داد (P < ۰/۰۰۱).

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

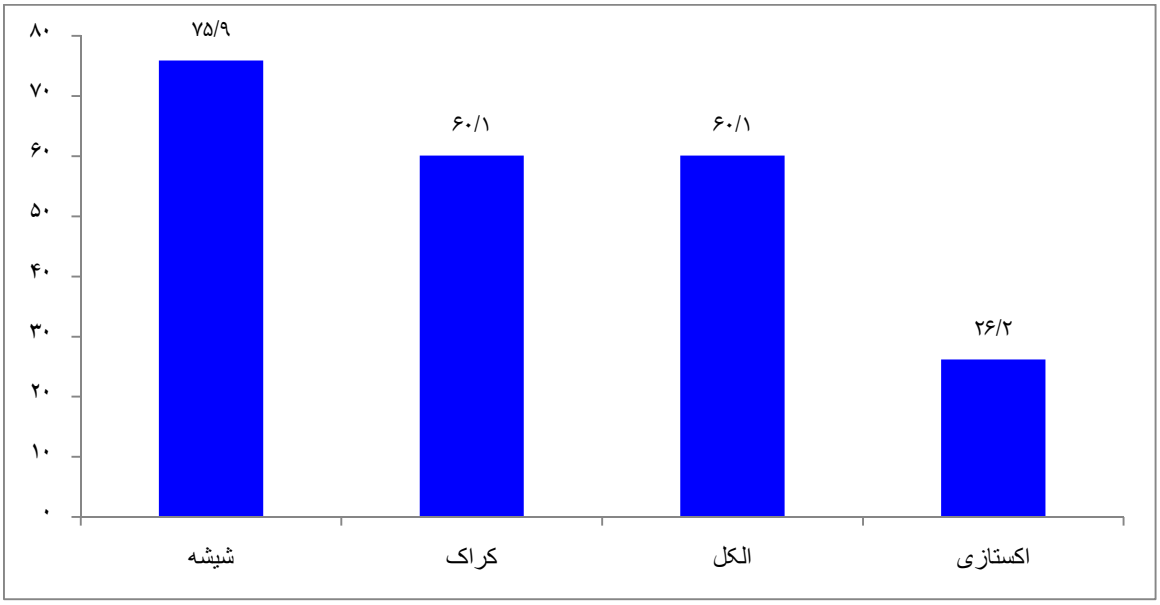

نمودار ۱: توزیع فراوانی نوع ماده مخدر مصرفی در بین سوء مصرف کنندگان مواد

جدول ۱: توزیع فراوانی وضعیت تأهل در دو گروه

وضعیت تأهل	متأهل		مجرد		از همسر جدا شده	
گروه	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
معتاد (N = ۱۸۳)	۶۰	۳۲/۸	۱۱۴	۶۲/۳	۹	۴/۹
غیر معتاد (N = ۲۰۷)	۶۵	۳۱/۴	۱۳۸	۶۶/۷	۴	۱/۹
جمع	۱۲۵	۳۲/۱	۲۵۲	۶۴/۶	۱۳	۳/۳

جدول ۲: سطح تحصیلات شرکت کنندگان بر حسب دو گروه

سطح تحصیلات	بی‌سواد		ابتدایی		دیپلم		فوق دیپلم		لیسانس و بالاتر	
گروه	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
معتاد	۷	۳/۸	۶۴	۳۵/۲	۸۳	۴۵/۶	۱۷	۹/۳	۱۱	۶/۰
غیر معتاد	۴	۱/۹	۷	۳/۴	۱۰۲	۴۹/۵	۳۷	۱۸	۵۶	۲۷/۲
جمع	۱۱	۲/۸	۷۱	۱۸/۳	۱۸۵	۴۷/۷	۵۴	۱۳/۹	۶۷	۱۷/۳

میانگین نمره افسردگی، اضطراب و استرس در سوء مصرف کنندگان مواد به ترتیب برابر با ۵/۴۰ ± ۹/۰۸ و ۵/۶۴ ± ۷/۹۳ و ۴/۴۰ ± ۸/۷۴ می‌باشد و در گروه مقایسه به ترتیب برابر با ۴/۹۶ ± ۵/۷۲ و ۴/۳۴ ± ۴/۵۵ و ۴/۰۶ ± ۶/۳۶ بوده است. آزمون Independent-t اختلاف معنی‌داری بین میانگین نمره افسردگی، اضطراب و استرس دو گروه نشان داد ($P < ۰/۰۰۱$) (جدول ۳). همچنین تحلیل Regression logistic نشان داد که در بین عوامل روانی، اضطراب (Wald = ۷/۵۵) بیشترین رابطه معنی‌دار را با رفتار سوء مصرف مواد دارد.

بحث

گرایش به سوء مصرف مواد مخدر نیز همانند سایر پدیده‌های اجتماعی تک علتی نیست و مجموعه‌ای از عوامل بر این گرایش تأثیر دارند. این مطالعه بر روی ۱۸۳ نفر سوء مصرف کننده مواد و ۲۰۷ نفر گروه مقایسه ۱۸ تا ۲۹ ساله انجام

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار افسردگی، اضطراب و استرس در دو گروه

اختلال روانی	معتاد (N = ۱۸۳)		غیر معتاد (N = ۲۰۷)		آزمون P	ملاک آزمون
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
افسردگی	۹/۰۸	۵/۴۰	۵/۷۲	۴/۹۶	P < ۰/۰۰۱	t
استرس	۸/۷۴	۴/۴۰	۶/۳۶	۴/۰۶	P < ۰/۰۰۱	t
اضطراب	۷/۹۳	۵/۶۴	۴/۵۵	۴/۳۴	P < ۰/۰۰۱	t

گرفت. میانگین سنی سوء مصرف کنندگان مواد برابر با ۲/۹۶ ± ۲۵/۹۰ سال و گروه مقایسه برابر با ۳/۳۶ ± ۲۴/۲۰ سال بود، اختلاف آماری معنی‌داری بین سن دو گروه مشاهده شد (P < ۰/۰۵). سپس، سن به عنوان عامل مخدوشگر در نظر گرفته شد و افراد دو گروه، به چهار گروه سنی تقسیم شدند، اختلاف معنی‌داری بین چهار گروه سنی در دو گروه دیده نشد (P > ۰/۰۵). همچنین سن به عنوان عامل مخدوشگر در نظر گرفته شد و نتایج مطالعه با کوواریانس بررسی گردید که باز هم نتایج مطالعه حاضر تأیید گردید.

شیشه و کراک به ترتیب با ۷۵/۹ درصد و ۶۰/۱ درصد بیشترین ماده مصرفی در بین سوء مصرف کنندگان مواد بوده است. ۳۲/۸ درصد سوء مصرف کنندگان مواد و ۳۱/۴ درصد گروه مقایسه متأهل بودند. دو گروه از نظر وضعیت تأهل تفاوت معنی‌دار آماری نداشتند (P = ۰/۲۳)، اما Blazer و Wu در مطالعه خود نشان دادند که مصرف الکل در بین مجردین بیشتر از متأهلین می‌باشد (۱۶).

مطالعه حاضر نشان داد که سطح تحصیلات سوء مصرف کنندگان مواد بسیار پایین‌تر از گروه مقایسه می‌باشد، در این مطالعه اختلاف معنی‌داری بین سطح تحصیلات دو گروه مشاهده شد. حیدری و همکاران (۱۵) و Wheeler (۲۴) نیز در مطالعات خود گزارش نمودند که مصرف مواد به طور معنی‌داری با مقطع تحصیلی پایین ارتباط دارد. به نظر می‌رسد افرادی که دارای تحصیلات کمتر بودند، آگاهی کمتری نسبت به مواد مخدر، عوارض و پیامدهای آن دارند. میانگین نمره افسردگی، استرس و اضطراب سوء مصرف کنندگان مواد بیشتر از غیر معتادین بود. در این پژوهش بین نمره افسردگی، اضطراب و استرس دو گروه، اختلاف معنی‌داری دیده شد. Cranford و همکاران (۱۷) و Hyughes و همکاران (۲۲) نیز در مطالعه خود بین افسردگی، اضطراب و استرس و رفتار سوء مصرف مواد رابطه معنی‌داری گزارش نموده‌اند. بارونی و همکاران (۱۳) و نیز فتحی و همکاران (۲۵) نیز در مطالعات خود به نتایج مشابهی در این خصوص دست یافته‌اند. تحلیل Regression logistic نشان داد که در بین عوامل روانی، اضطراب (Wald = ۷/۵۵) بیشترین رابطه معنی‌دار را با رفتار سوء مصرف مواد دارد. نتایج حاکی از آن بود که گرایش جوانان به سمت مصرف مواد مخدر تک علتی نیست و عوامل روانی نیز همانند سایر عوامل اجتماعی در این گرایش دخیل می‌باشند. نکته مهم این که آیا اختلالات روانی علت گرایش جوانان به سمت رفتار سوء مصرف مواد شده است و یا این که خود معلول این رفتار هستند؟ برای پاسخ به این سؤال، مطالعات بیشتر و بررسی طولی جهت حل این مسأله ضروری می‌باشد.

نتیجه‌گیری

در این تحقیق بین سطح پایین تحصیلات فرد و رفتار سوء مصرف مواد رابطه معنی‌داری دیده شد. نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن است که افراد وابسته به مواد در مقایسه با جمعیت عادی از نشانه‌های آسیب شناختی روانی و اختلالات روانپزشکی بیشتری برخوردارند و نسبت به گروه مقایسه بیشتر دچار افسردگی، استرس و اضطراب می‌باشند. با توجه به هم‌ابتلایی وابستگی به مواد با سایر اختلالات روانپزشکی، ارایه مداخلات آموزشی (مانند افزایش دانش و نگرش نوجوانان و جوانان نسبت به مواد مخدر، آموزش مهارت‌های زندگی) و انجام برنامه‌های اجتماعی پیشگیری و درمان

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

اختلالات روانی جهت برطرف نمودن اختلالات روانی سوء مصرف کنندگان مواد و همچنین مداخلات روانشناختی جهت شناسایی و پیشگیری اختلالات روانی در جوانان بدون سابقه مصرف مواد، ضروری به نظر می‌رسد.

تشکر و قدردانی

در پایان از راهنمایی و همکاری سرکار خانم دکتر مصطفوی و همچنین سرکار خانم دکتر مظاهری عمیدی تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

1. Ekhtiari H, Behzadi A, Ganjahi H, Mokri A, Edalati H, Bakhtiari M, et al. Functional Neuroimaging Study of Brain Activation due to Craving in Heroin Intravenous Users. Iran J Psychiatry Clin Psychol 2008; 14(3): 269-80. [In Persian].
2. Jessor R. Problem-behavior theory, psychosocial development, and adolescent problem drinking. Br J Addict 1987; 82(4): 331-42.
3. Jessor R, Jessor SL. Problem behavior and psychosocial development: a longitudinal study of youth. New York, NY: Academic Press; 1977.
4. Media Centre, Alcohol, Factsheet [Onine]. 2011 [cited 2013 Apr 15]; Available from: URL: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs349/en/
5. Kuo CJ, Tsai SY, Liao YT, Conwell Y, Lin SK, Chang CL, et al. Risk and protective factors for suicide among patients with methamphetamine dependence: a nested case-control study. J Clin Psychiatry 2011; 72(4): 487-93.
6. Clark DB, Martin CS, Cornelius JR. Adolescent-onset substance use disorders predict young adult mortality. J Adolesc Health 2008; 42(6): 637-9.
7. Chen P, Jacobson KC. Developmental trajectories of substance use from early adolescence to young adulthood: gender and racial/ethnic differences. J Adolesc Health 2012; 50(2): 154-63.
8. Chisolm DJ, Mulatu MS, Brown JR. Racial/ethnic disparities in the patterns of co-occurring mental health problems in adolescents in substance abuse treatment. J Subst Abuse Treat 2009; 37(2): 203-10.
9. Brecht ML, Greenwell L, Anglin MD. Substance use pathways to methamphetamine use among treated users. Addict Behav 2007; 32(1): 24-38.
10. Falck RS, Siegal HA, Wang J, Carlson RG, Draus PJ. Nonmedical drug use among stimulant-using adults in small towns in rural Ohio. J Subst Abuse Treat 2005; 28(4): 341-9.
11. Agha Bakhshi H, Sedighi B, Eskandari M. A survey on the effective factors of the youths' tendency towards industrial drugs abuse. Journal of Social Research 2009; 2(4): 71-87. [In Persian].
12. Allahverdipour H, Farhadinasab A, Bashirian S, Mahjoob H. Pattern and Inclination of Adolescents Towards Substance Abuse. J Shaheed Sadoughi Univ Med Sci 2008; 15(4): 35-42.
13. Barooni Sh, Mehrdad R, Akbari E. A survey of Ecstasy use among 15-25 year-olds in five areas of Tehran. Tehran Univ Med J 2008; 65(11): 49-54. [In Persian].
14. Center C, Davis M, Detre T, Ford DE, Hansbrough W, Hendin H, et al. Confronting depression and suicide in physicians: a consensus statement. JAMA 2003; 289(23): 3161-6.
15. Haydari J, Jafari H, Hosseini SH, Janati Y, Mohammadpour RA, Mahmoudi GH. Study on the psychosocial conditions of addicts in Sari township in 2004. J Mazandaran Univ Med Sci 2006; 16(52): 109-16. [In Persian].
16. Blazer DG, Wu LT. The epidemiology of substance use and disorders among middle aged and elderly community adults: national survey on drug use and health. Am J Geriatr Psychiatry 2009; 17(3): 237-45.
17. Cranford JA, Eisenberg D, Serras AM. Substance use behaviors, mental health problems, and use of mental health services in a probability sample of college students. Addict Behav 2009; 34(2): 134-45.
18. De Genna NM, Cornelius MD, Donovan JE. Risk factors for young adult substance use among women who were teenage mothers. Addict Behav 2009; 34(5): 463-70.
19. Becker SJ, Curry JF, Yang C. Factors that influence trajectories of change in frequency of substance use and quality of life among adolescents receiving a brief intervention. J Subst Abuse Treat 2011; 41(3): 294-304.
20. Lobbana F, Barrowclough C, Jeffery S, Bucci S, Taylor K, Mallinson S, et al. Understanding factors influencing substance use in people with recent onset psychosis: A qualitative study. Soc Sci Med 2010; 70(8): 1141-7.
21. Guibord M, Bell T, Romano E, Rouillard L. Risk and protective factors for depression and substance use in an adolescent child welfare sample. Children and Youth Services Review 2011; 33(11): 2127-37.
22. Hughes T, Szalacha LA, McNair R. Substance abuse and mental health disparities: comparisons across sexual identity groups in a national sample of young Australian women. Soc Sci Med 2010; 71(4): 824-31.
23. Henry JD, Crawford JR. The short-form version of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS-21): construct

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

validity and normative data in a large non-clinical sample. Br J Clin Psychol 2005; 44(Pt 2): 227-39.
24. Wheeler SB. Effects of self-esteem and academic performance on adolescent decision-making: an examination of early sexual intercourse and illegal substance use. J Adolesc Health 2010; 47(6): 582-90.
25. Fathi K, Merabizade honarmand M. A survey of depression, sensation seeking, aggression, attachment styles and Education of parent as predictors of drug dependency among Ahwaz teenage boys. Studies in Education and Psychology 2008; 9(2): 23-46. [In Persian].

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]

A Comparative Study of Depression, Anxiety and Stress between Drug Abusers and Non-abusers in Youths 18 to 29 Years Old

Mostafa Nasirzadeh[1], Gholamreza Sharifirad[2], Ahmad Ali Eslami[3], Akbar Hassanzadeh[4]

Original Article

Abstract

Background: Substance abuse is as a health-related behavioral problem, which more or less all countries have to deal with it. This behavior has broad effects on the individual and societal level, therefore identifying factors associated with this behavior is necessary. This study compared rates of depression, anxiety and stress between drug abusers and non-abusers.

Methods: This was a descriptive-analytic research with comparative design. The population included the youths of ages 18 to 29 years (with and without drug abuse behavior). The sample size in drug abuser group and non-abusers were 183 and 207 subjects, respectively and were selected by random sampling method. The data collection instrument was a questionnaire of personal information containing 6 questions and the standard questionnaire was Depression Anxiety Stress Scales-21 (DASS-21). The data were analyzed using independent t-test, chi-square, Mann-Whitney, and logistic regression analysis.

Findings: The average age of the drug abusers was 25.9 ± 2.96 years and in the comparison group it was 24.2 ± 3.36 years. The most consumed drug was methamphetamine (75.9%). There was a significant difference between the levels of education of the two groups ($P < 0.001$). The score of the depression, anxiety and stress in drug abusers was more than the comparison group and this relationship was significant ($P < 0.001$). Based on the logistic regression analysis, anxiety had the highest association with drug abuse behavior.

Conclusion: According to the relationship between psychological factors and behavior of substance abuse, it is necessary to suggest social plans for prevention and mental disorders treatment.

Keywords: Depression, Anxiety, Stress, Youths, Behavior, Substance Abuse

Citation: Nasirzadeh M, Sharifirad Gh, Eslami AA, Hassanzadeh A. **A Comparative Study of Depression, Anxiety and Stress between Drug Abusers and Non-abusersin Youths 18 to 29 Years Old.** J Health Syst Res 2013; 8(6): 1009-16.

Received date: 22/07/2012 Accept date: 16/11/2012

1- MSc Student, Department of Health Education and Promotion, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran
2- Professor, Department of Health Education and Promotion, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran
3- Assistant Professor, Department of Health Education and Promotion, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran (Corresponding Author) Email:eslamiaa@gmail.com
4- Lecturer, Food Security Research Center, Department of Biostatistics, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-09-08]